

ERHVERVSJURA

Hvor går "rødmegrænsen" for bilag?

MORAL: Kontrol-kultur har en tendens til at vokse. Det handler derfor om at finde en balance mellem fornuftig kontrol og fortsat tillid, hvilket de aktuelle sager fra bl.a. danske hospitaler vidner om.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

finans@finans.dk

For nogle år siden var det Lars Løkke Rasmussen, senest har det været Rigshospitalet og nu Odense Universitets-hospital. Forskellige mennesker, forskellige historier, forskellige grader af grov-
hed, men en ting havde de til fælles: Der manglede "fornøden dokumentation". Ikke sådan at forstå, at der manglede bilag, for det gjorde der som regel ikke. Problemet var typisk, at man ikke kunne se baggrunden for eller formålet med den pågældende udgift.

En taxaregning, en flybillet, en kvittering for en lampe, en kvittering for en middag. Alt sammen særdeles fint, hvis taxaregningen var for transport i embeds medfør, flybilletten for at komme til en vigtig konference eller et fundraiser-møde, lampen til kontoret og middagen for bespisning af en inviteret foredragsholder.

Men alt sammen særdeles kritisabelt, hvis taxaregningen var fordi, man var blevet for fuld efter en privat fest til at køre hjem selv, flybilletten for at komme på fiskeudflugt til Alaska med vennerne, lampen var til privaten og middagen var til datterens fødselsdag. Ja, faktisk ikke blot kritisabelt men som udgangspunkt ligefrem strafbart, hvis man bruger af det offentlige eller det private firmas midler til sådanne private formål. Og har man fået lov (hvad der dog næppe er muligt, hvis det er det offentlige penge), så er betalingen skattepligtig.

Jeg røber nok ingen hemmeligheder, hvis jeg afslører, at manglende angivelse af formålet med en taxakørsel eller manglende angivelse af hvorfra man kørte, og hvortil man kørte, ingen steder betragtes som århundredets forbrydelse. Ofte vil det skyldes en forglemmelse eller almindelig fortravlethed, at man ikke lige får det gjort, før man afleverer bilagene, og det spiller normalt heller ingen rolle, for langt, langt de fleste har kun anvendt pengene til faglige og helt legitime formål.

Hvorfra ved jeg det, kunne man spørge, og hertil er svaret dels min baggrund med mere end 30 års tjeneste i det offentlige, dels at jeg har tillid til mine medborgere og kolleger. Tillid til, at de naturligvis er lige så loyale over for vores fælles

arbejdsplads, som jeg er.

Faktisk ligger Danmark som nr. 1 på listen over befolkningens tillid til hinanden. I Danmark har 78 pct. af befolkningen tillid til fremmede, som de ikke kender i forvejen. Vores tillid til hinanden betragtes endda af mange som hele forudsætningen for velfærdssamfundet, og det er da også kendetegnende, at de nordiske lande ligger i toppen af tillidslisten og klarer sig økonomisk vældig godt trods manglende naturlige indtægtskilder (jeg ser her lige bort fra olien, som er et relativt nyt kapitel).

Jeg går med andre ord ud fra, at når nogen præsenterer en regning til betaling, er det fordi han eller hun er berettiget til at få dækket udgiften. Man kunne kalde det naivt sådan at tro på folk – men en del af et velfungerende tillidssamfund er netop, at man lever med, at der er nogle få, der snyder.

Fordi man grundlæggende har tillid, behøver man ikke at være blåøjet. Økonomer ville sige, at tillid mini-

merer transaktionsomkostningerne: Har vi tillid, behøver vi ikke alle mulige fordyrende mellemlid og sikringer – en mand er en mand, og et ord er et ord.

Men ødelægger kravet om, at man skal skrive på sine kvitteringer, f.eks. hvorfra og hvortil man har kørt; at man skal angive formålet med turen om ikke på den enkelte kvittering så på den samlede afregningsblanket; at man skal angive, hvem der har deltaget i en given middag og kunne dokumentere eller dog sandsynliggøre sin konferencedeltagelse, al denne tillid?

Er det ikke bare fordi, der er nogle få, der ikke har kunnet styre sig selv, når de fik muligheden for at bruge andres penge – eller fordi der nogle få steder har været en kultur, hvor hyggen og kammerateriet måske tog overhånd. Eller, som rigsrevisionen skrev for nylig, hvor der har været tale om en »særegen, afvigende forvaltningskultur«?

Det er utvivlsomt rigtigt, at enkelt-sager, hvor der fak-

tisk har fundet misbrug sted, og hvor tilliden altså viste sig ubegrundet, bærer en væsentlig del af forklaringen på krav om øget kontrol og nogenlunde detaljerede forklaringsanmodninger. Det samme gør en udbredt kontrol-kultur, som underligt nok har en tendens til at vokse også i vores tillidssamfund. Det handler derfor om at finde en balance mellem fornuftig kontrol og fortsat tillid.

Netop sådan en balance er kravet om, at man skal skrive på diverse kvitteringer m.v., hvad formålet har været, hvem der har deltaget o.s.v. Derved muliggøres eventuel senere kontrol, hvis der skulle være konkret mistanke om misbrug af midler, ligesom – og det er måske det vigtigste – den enkelte, der skal give disse oplysninger, vil få anledning til at overveje, om udgifterne faktisk var arbejdsrelaterede og inden for "rødmegrænsen".

En ting er således at vænne sig til at være lidt for rundhåndet eller grænse-

Vores tillid til hinanden betragtes endda af mange som hele forudsætningen for velfærdssamfundet.

Lars Bo Langsted
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

søgende, når man anvender midlerne, en anden ting er at man bagefter skal stå på mål for det over for administrationen eller – hvad de færreste kan få sig selv til – ligefrem lyve, når man udfylder formål m.v.

Disse positive effekter indtræder dog naturligvis kun, hvis der så findes en administration, der faktisk "standser" diverse bilag, hvis de ikke lever op til kriterierne, og som læser, hvad der står i

bilagene, og som spørger, hvorfor der var to flybilletter, når der kun var én, der deltog i konferencen.

Det er derfor helt velbegrunder, at rigsrevisionen rejste alvorlig kritik af en række hospitalsadministrationer for ikke at have klare retningslinjer og for ikke at have kontrol og følge op på eventuelle kontrolresultater.

Hvad ville så være for meget kontrol? Hvornår ville vi tippe over i mistillid?

Ja, det kunne f.eks. være, hvis man krævede, at middagsgæsterne skrev under på, at de havde været til stede, og hvad de havde fået at spise, eller at der partout skulle foreligge en bekræftelse fra konferencearrangørerne om, at man havde været til konferencen – hele tiden. Når man med andre ord ikke længere "nøjes" med den pågældendes forklaring om udgiftens art og relation kombineret med dokumentation i form af kvitteringer for, at penge faktisk var brugt. Der er vi ikke, og der bør vi heller ikke komme.

Forhenværende statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) oplevede at komme i vælten på grund af sine bilag. Foto: Polfoto

